

VAMMAISPALVELUJEN HAKUOHJE

Tällä hakulomakkeella haetaan vammaispalvelulain tarkoittamia palveluja, lukuun ottamatta kuljetuspalveluja, jota haetaan erillisellä hakukaavakkeella. Palvelut on tarkoitettu henkilölle, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Hakemukseen tueksi tulee liittää lääkärintodistus, joka voi olla korkeintaan 6 kuukautta vanha. Palveluissa on jatkuva hakuaika. Palveluja on kuitenkin haettava kuuden kuukauden kuluessa kustannusten syntymisestä. Hakijan tulot ja varallisuus eivät vaikuta palveluiden ja tukien saamiseen.

Vammaiselle henkilölle kuuluvat ensisijaisesti samat palvelut kuin muillekin kuntalaisille. Vammaisen henkilö voi kuitenkin hakea kunnalta vammaispalvelulain mukaisia erityispalveluja, silloin kun yleiset palvelut ja tuet eivät riitä tai ole hänelle sopivia. Vammaispalvelulain tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden tasa-arvoa ja mahdollisuuksia yhdenvertaiseen elämään muiden kansalaisten kanssa. Vammaispalvelut on tarkoitettu kaiken ikäisille ihmisille.

Vammaispalvelujen saaminen edellyttää, että henkilöllä on pitkäaikaisesti erityisiä vammasta tai sairaudesta aiheutuvia rajoituksia, jotka estävät tai vaikeuttavat suoriutumista tavanomaisista elämän toiminnoista. Vammaisuutta ja vaikeavammaisuutta arvioidaan sekä lääketieteellisin että sosiaalisin perustein. Oikeutta palveluun ei määritellä pelkästään vamman tai sairauden lääketieteellisen diagnoosin perusteella, mistä syystä pelkkä sairaus tai vamma ei ole riittävä peruste palvelujen myöntämiselle. Vamman tai sairauden aiheuttama haitta arvioidaan aina suhteessa ihmisen tavanomaiseen elämään ja elinympäristöön. Palveluiden tarvetta arvioidaan yksilöllisesti eli jokaisen hakijan ja etuuden kohdalla tapauskohtaisesti.

Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet jaetaan kahteen ryhmään: kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden sekä kunnan yleisen järjestämisvelvollisuuden alaisiin palveluihin ja tukitoimiin. Erityisjärjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat palvelut vaativat vaikeavammaisuutta ja ovat ns. subjektiivisia oikeuksia, joita kunnan tulee järjestää vaikeavammaisille henkilöille, mikäli palvelua hakevat henkilöt täyttävät säädetyn vaikeavammaisuuden määritelmän edellytykset palvelun saamiseksi. Yleisen järjestämisvelvollisuuden alaisten palvelujen myöntäminen on sidoksissa kunnan määrärahoihin. Määrärahasidonnaiset palvelut eivät edellytä vaikeavammaisuutta ja niitä järjestetään tarkoitukseen varaamien määrärahojen puitteissa. Määrärahasidonnaisessa taloudellisessa tukitoimessa, kunnan korvausvelvollisuus ulottuu kohtuullisiin, välttämättömänä pidettäviin vammasta tai sairaudesta johtuviin kustannuksiin, jotka edesauttavat vammasta tai sairaudesta johtuvien rajoitusten tai esteiden poistamista ja jotka ovat välttämättömiä päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa.

Tällä hakukaavakkeella haettavat erityisen järjestämisvelvollisuuden palvelut ja tukitoimet:

- Asunnon muutostyöt ja niiden suunnittelu. Muutostyö voi esim. olla kylpyhuoneen tai wc-muutostyöt, luiskien rakentaminen, ovien leventäminen, valaistusmuutostyöt ja kontrastien lisääminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituisessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostöiden tarkoituksena on tukea vaikeavammaisen henkilön omatoimista selviytymistä kotona.
- Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, kuten nostolaitteet, hälytyslaitteet ja vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet. Useimmiten välineitä ja laitteita luovutetaan hakijan käyttöön lainaussopimuksella.
- Henkilökohtainen apu. Henkilökohtainen apu kohdistuu niihin toimiin, jotka henkilö tekisi itse, mutta ei niihin vamman tai sairauden vuoksi kykene. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä omien valintojensa toteuttamisessa niin kotona kuin kodin ulkopuolella. Henkilökohtaista apua myönnetään päivittäisiin toimiin, työhön ja opiskeluun, harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen.
- Palveluasuminen. Palveluasumisen tarkoituksena on tukea jatkuvasti toisen henkilön antaman avun tarpeessa olevaa vaikeavammaista henkilöä tulemaan toimeen ilman laitoshoidoa. Palveluasuminen on tarkoitettu paljon apua tarvitseville henkilöille. Palveluasumiseen kuuluvat asumiseen liittyvät palvelut,

jotka ovat välttämättömiä jokapäiväiselle selviytymiselle. Palveluasumista voi saada omaan kotiin tai esim. palvelutaloon.

- Vaikeavammaisten päivätoiminta on kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa, joka järjestetään päivätoimintaa tarjoavissa yksiköissä. Päivätoiminnan avulla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita kaikkein vaikeimmin vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista. Päivätoiminnan avulla voidaan myös edistää sosiaalista vuorovaikutusta, joka parantaa elämän laatua ja ennaltaehkäisee psyykkisiä vaikeuksia. Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, retkeilyä, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttamista.

Tällä hakukaavakkeella haettavat määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet:

Tilanteessa, jossa kunnan vammaispalveluun varatut määrärahat eivät riitä vastaamaan kunnassa esiintyvään tarpeeseen, voi kunta priorisoida eli suunnata määrärahoja asettamalla palvelun hakijat etusijajärjestykseen.

- Päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat välineet. Kyseeseen tulee useimmiten taloudellinen tuki jonkin välineeseen, koneeseen tai laitteeseen, jonka hakijaa tarvitsee suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista esim. liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnassa
- Sopeutusvalmennus. Sopeutusvalmennuksen tavoitteena on vammaisen henkilön toimintakyvyn edistäminen. Sopeutusvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmämuotoisesti ja se voi olla myös toistuvaa. Sopeutusvalmennus voi olla esim. kommunikaation edistämistä koskeva opetus (esimerkiksi pistekirjoitus, viittomien- tai tukiviittomien opetus), asumis- tai muu ihmishuolteen liittyvä valmennus tai leirit.
- Tuki ylimääräisiin erityisravintokustannuksiin, mikäli pitkäaikaissairas joutuu hankkimaan säännöllisesti erityisravintovalmisteita, joista aiheutuu huomattavia ylimääräisiä kustannuksia.
- Tuki ylimääräisiin vaatekustannuksiin jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaisista suurimmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita.
- Muita lain tarkoittamia palveluja. Muina palveluina esim. tukihenkilötoiminta.

PALVELUSUUNNITELMA

Vammaispalvelulain mukaan vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on ilman aiheutonta viivytystä laadittava palvelusuunnitelma siten, kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun laissa säädetään. Vammaispalvelulain mukaisen hakemuksen käsittelyyn liittyy yleensä palvelusuunnitelman laatiminen. Palvelusuunnitelma tulee laatia, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa ja tarvittaessa asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisen kanssa. Palvelusuunnitelman tarkoitus on:

- Ohjata vammaisen henkilö saamaan hänelle sopivat ja tarkoituksenmukaiset palvelut
- Tarkistaa, että nykyiset palvelu- ja tukimuodot vastaavat hänen voimavarojaan ja tarpeitaan

Palvelusuunnitelma on suunnitelma niistä palveluista ja tukitoimista, joita vammaisen henkilö tarvitsee selviytyäkseen jokapäiväisestä elämästä. Tarkoitus on, että palvelusuunnitelmasta käyvät riittävän yksityiskohtaisesti ilmi ne asiakkaan yksilölliseen toimintakykyyn, elämäntilanteeseen ja palvelutarpeeseen liittyvät seikat, joilla on merkitystä palvelujen sisällöstä, järjestämistavasta ja määrästä päätettäessä. Palvelusuunnitelma ei ole viranomaisen tekemä hallintopäätös eikä allekirjoitettunakaan juridisesti sitova. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä palvelusuunnitelman laatimisesta. Kieltäytyminen ei koskaan ole este palvelujen hakemiselle tai niiden myöntämiselle.